

พฤติกรรมการใช้พื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม*

Users' Behavior in The Area Surrounding The Phra Pathom Chedi, Nakhon Pathom

เชาวรัตน์ อรอมรัตน์

ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chaowarat Onamonrat

Department of Landscape Architecture, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University

Chaowarat.on@gmail.com

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันพื้นที่โดยรอบองค์พระปฐมเจดีย์มีการใช้งานเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ของเมืองนครปฐม จากการสังเกตพื้นที่ในเบื้องต้นพบว่าการใช้งานพื้นที่ไม่เต็มประสิทธิภาพ บางพื้นที่มีการใช้งานหนาแน่น แต่บางพื้นที่กลับไม่มีการใช้งาน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในลำดับต่อไป

วิธีการวิจัยมี 3 ขั้นตอนคือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสำรวจภาคสนาม และการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ขั้นตอนแรก ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่สอง สังเกตการณ์พฤติกรรมการใช้พื้นที่ โดยมีขั้นตอนการสังเกตการณ์ดังนี้ แบ่งพื้นที่การสำรวจกำหนดช่วงเวลาในการบันทึกข้อมูล ทำการสังเกตรูปแบบของกิจกรรม และการกระจายตัวของการใช้งานพื้นที่ จากนั้นสรุปเป็นผังการสังเกตการณ์ ขั้นตอนสุดท้าย ทำการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้งาน และข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 200 ชุด

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบพฤติกรรมการใช้พื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ส่วนใหญ่คือ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ (Passive Recreation) โดยการกระจายตัวของการใช้งานจะหนาแน่นบริเวณพื้นที่ลานโล่งที่มีลักษณะพื้นผิวของวัสดุเป็นพื้นลาดแข็ง มีการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมที่ชัดเจน เช่น พื้นที่สำหรับออกกำลังกาย พื้นที่สำหรับร้านค้า เป็นต้น และบริเวณพื้นที่ใกล้กับประตูทางเข้าหลัก (ประตูทางด้านทิศเหนือและทิศใต้) ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ 1) บรรยากาศที่ร่มรื่น ได้แก่ พื้นที่ที่มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา แต่ไม่ปลูกหนาแน่นทำให้สามารถใช้พื้นที่ได้ต้นไม้ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น นั่งพักผ่อน และพบปะพูดคุยกัน เป็นต้น 2) การเข้าถึงง่าย ได้แก่ พื้นที่ใกล้กับเส้นทางสัญจร และสามารถมองเห็นกิจกรรมได้ชัดเจน 3) มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น สนามร้านค้าภาคกลางคืนสำหรับซื้ออาหาร และรับประทานอาหาร เป็นต้น 4) มีความปลอดภัย ได้แก่ พื้นที่ที่มีความปลอดภัยจากการสัญจรของรถยนต์ มีแสงสว่างที่เพียงพอ และไม่มีบรรยากาศที่เปลี่ยนซึ่งไม่ถูกบดบังจากการมองเห็น เป็นต้น 5) มีบรรยากาศที่เงียบสงบ ได้แก่ พื้นที่ที่ไม่มีกรรบกวนจากคน และเสียง 6) มีมุมมองทัศนียภาพที่สวยงาม 7) ใกล้ตำแหน่งที่จอดรถ ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้พื้นที่, พฤติกรรมมนุษย์, พื้นที่สาธารณะ, พระปฐมเจดีย์

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “พฤติกรรมการใช้พื้นที่และแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบองค์พระปฐมเจดีย์”

Abstract

At present, the area surrounding The Phra Pathom Chedi is used as a multipurpose area of Nakhon Pathom. From the observations area at the beginning found that there was no full space usage efficiency. Some areas are used densely but some areas have no use. This article aims to study the behavior of using space and study the factors that influence the behaviors using space surrounding The Phra Pathom Chedi. This leads to analyze problems and propose the solutions to improve the landscape in the next step.

Research methods have 3 steps, study from the documents, field surveys and interviews by using questionnaires. The first step was gathering information from research papers that related to the study area and studied the concepts and related theories. Step Two was observing the behavior of using space by the observe process include divided the area of exploration, determined time of recording data, observed patterns of activities and the distribution of using space then summarize as the plan of observations. The last step was conduct interviews the general information of users and information about the area surrounding The Phra Pathom Chedi by questionnaires of 200 people.

Research results showed the behavior patterns of the area surrounding The Phra Pathom Chedi, the main is the passive recreation activities by the distribution of densely using space around open space that the surface of the material is hardscape. There was the determination in the scope of activities such as an area for exercise, space for shops etc. and the area near the main entrance (North and South), factors that influence the maximum space usage are 1) shady atmosphere include areas with large trees that provide shade, but do not allow the use of dense-planting, so can use the area under the tree with several activities such as sit and talk together, etc. 2) easy access to areas include area near the roads, and can see the activities clearly 3) There was an area for interesting activities such as the store for the buying food and eating, etc. 4) There was safety includes the area was safe from car traffic. There was sufficient lighting and there was no isolated atmosphere that cannot be obscured from vision, etc. 5) There was a quiet area with no interference from people and noise. 6) There was a beautiful view. 7) Nearby parking position respectively.

keywords: *Users' behavior, Human behavior, Public space, Phra Pathom Chedi*

บทนำ

พระปฐมเจดีย์ เป็นมหาสถูปเจดีย์ที่สร้างในสมัยทวารวดี และได้รับการปฏิสังขรณ์หลายครั้ง มีความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี เปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของชาวนครปฐม และพุทธศาสนิกชนทั่วโลก

ปัจจุบันพื้นที่โดยรอบองค์พระปฐมเจดีย์ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมเมืองนครปฐม เนื่องจากทำเลที่ตั้งที่อยู่ใจกลางเมือง มีพื้นที่ติดกับย่านพาณิชยกรรมที่มีชุมชนอยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่น และเป็นพื้นที่โล่งสาธารณะขนาดใหญ่ของเมืองนครปฐม จึงทำให้ชาวนครปฐมใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ตลอดทั้งวัน โดยใช้เป็นพื้นที่นันทนาการ เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ต่างๆ เช่น จัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ งานเทศกาลอาหารผลไม้และของดีนครปฐม งานประเพณีการแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ ตลาดได้รุ่งองค์พระปฐมเจดีย์ และตลาดนัดพระเครื่อง ฯลฯ

อย่างไรก็ตามจากการสังเกตพื้นที่ในเบื้องต้นได้พบปัญหาที่เกิดจากการใช้งานพื้นที่ในด้านต่างๆ ได้แก่ ปัญหาด้านการใช้งานพื้นที่ไม่เต็มประสิทธิภาพ ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมในบางพื้นที่ไม่สอดคล้องกับบทบาทความสำคัญขององค์พระ เช่น การตั้งเต็นท์ร้านค้าสำหรับซื้อขายสินค้า การจัดเวทีสำหรับกิจกรรมและคอนเสิร์ต เป็นต้น และปัญหาด้านการจัดการ เช่น ความไม่สะอาดในบางพื้นที่ และความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของการจอดรถรอบพื้นที่ เป็นต้น โดยปัญหาเหล่านี้มีผลต่อภูมิทัศน์โดยรอบขององค์พระปฐมเจดีย์ที่เป็นโบราณสถานที่สำคัญของประเทศ จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนั้น จึงควรมีการศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของผู้ใช้รอบองค์พระปฐมเจดีย์ในปัจจุบัน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่ให้สอดคล้องกับความสำคัญของโบราณสถาน และวิถีชีวิตเมืองของคนนครปฐมต่อไป

ภาพ 1 ทศนิยมภาพด้านทิศเหนือที่เชื่อมกับคลองเจดีย์บูชาในอดีต

(ที่มา: ปิยนาด บุญนาค, วัฒนธรรม บุญจับและนวรรณ วุฒทะกุล 2555, 9)

ภาพ 2 ทศนิยมภาพด้านทิศเหนือในปัจจุบัน

(ที่มา: รูปภาพจากการสำรวจ วันที่ 28 สิงหาคม 2560)

บริบทโดยรอบพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ในเทศบาลนครนครปฐม ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ประมาณ 92 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

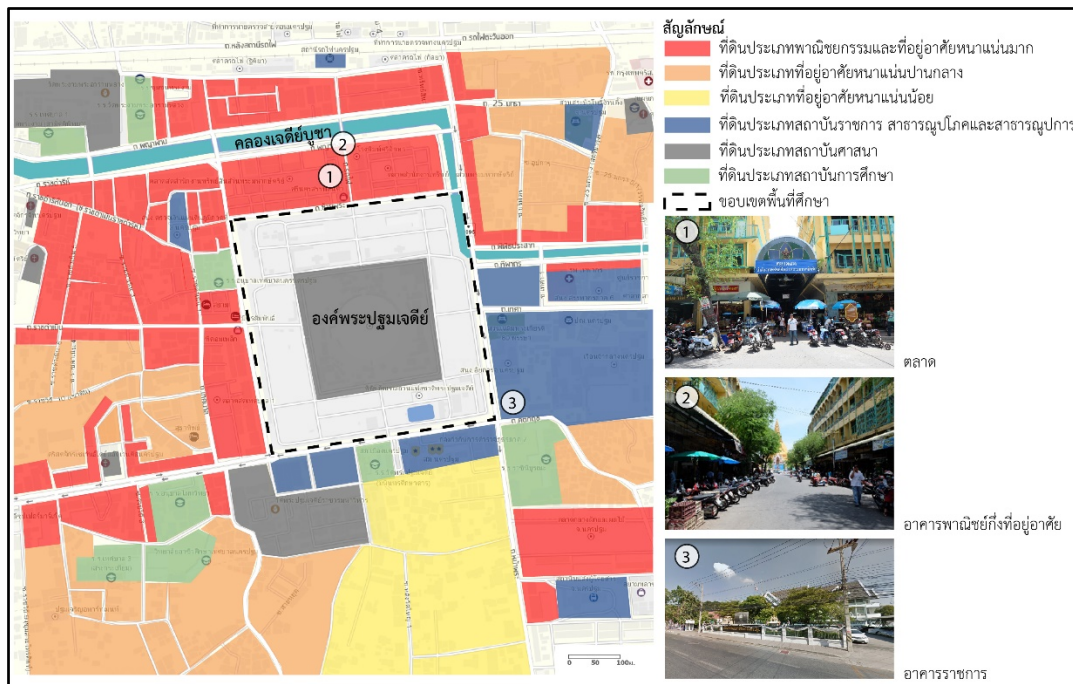
- **ทิศเหนือ** จดถนนชัยพระ เชื่อมต่อกับสะพานเจริญศรัทธา และสถานีรถไฟนครปฐม
- **ทิศใต้** จดถนนขาวพระ ซึ่งทิศใต้ติดกับสถานีตำรวจนครปฐม และวัดพระปฐมเจดีย์ฯ
- **ทิศตะวันออก** จดถนนหน้าพระ ซึ่งทิศตะวันออกติดกับสวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา และสำนักงาน

อัยการจังหวัดนครปฐม

- **ทิศตะวันตก** จดถนนหลังพระ ซึ่งทิศตะวันตกติดกับที่อยู่อาศัย และอาคารพาณิชยกรรม

จากภาพ 3 แสดงให้เห็นถึงการใช้อยู่อาศัยที่ดินของพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ โดยมีลักษณะการใช้ที่ดินประเภท 1) พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก 2) สถาบันราชการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ 3) สถาบันการศึกษา การคาดการณ์ของกลุ่มผู้ใช้งานภายในพื้นที่ศึกษานั้นแบ่งเป็น 4 กลุ่มผู้ใช้งาน ได้แก่ 1) จากชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ 2) พนักงานเจ้าหน้าที่ในสถาบันราชการ 3) นักเรียน นักศึกษา 4) นักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์บริบทโดยรอบพื้นที่ศึกษาพบว่า พื้นที่รอบองค์พระมีลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์ที่มีการใช้อู่อาศัย และการค้า พื้นที่พาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยที่หนาแน่นนี้มีผลต่อการใช้งานภายในพื้นที่รอบองค์พระ โดยเฉพาะพื้นที่ด้านทิศเหนือที่เชื่อมต่อกับตลาดสดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สถานีรถไฟนครปฐม และพื้นที่ด้านทิศตะวันตกที่เชื่อมต่อกับอาคารที่พักอาศัยที่มีการใช้งานและมีการสัญจรหนาแน่นตลอดทั้งวัน เมื่อพื้นที่การจราจรบริเวณนั้นหนาแน่นผู้ใช้งานจะใช้พื้นที่ในองค์พระในการจอดรถ การนั่งพักผ่อน และทำกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งพื้นที่ชุมชนโดยรอบไม่มีพื้นที่ลานโล่งสำหรับการทำกิจกรรมของชุมชน ทำให้พื้นที่ศึกษามีศักยภาพที่สามารถดึงดูดผู้ใช้งานโดยรอบเข้ามาใช้พื้นที่ทำกิจกรรมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ และการออกกำลังกาย

ภาพ 3 ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณรอบพื้นที่ศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

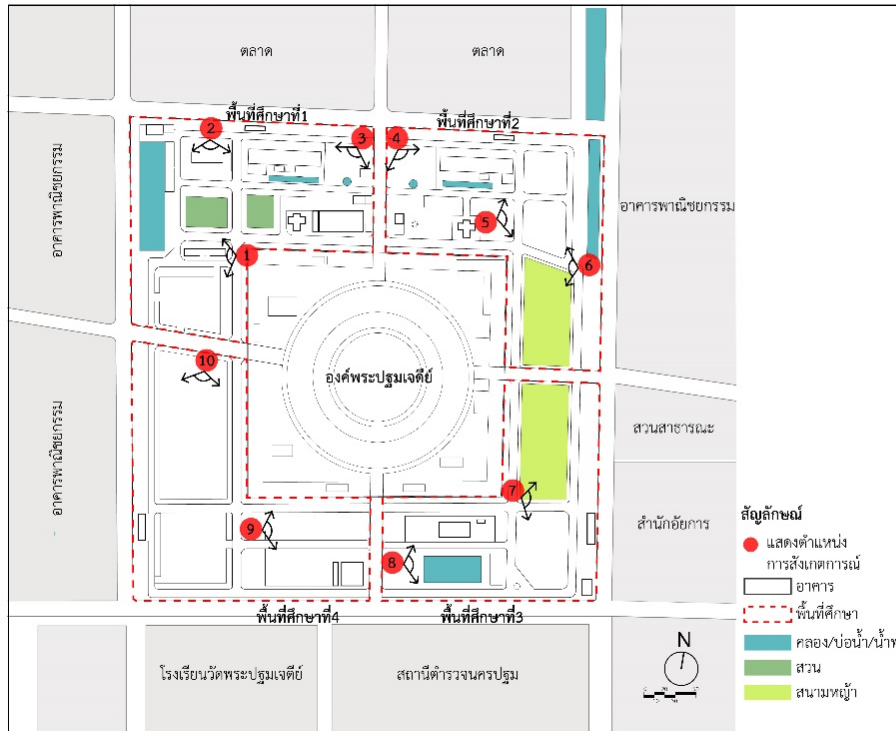
1. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรม และการกระจายตัวของการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ในปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้พื้นที่ที่สัมพันธ์กับการออกแบบพื้นที่สาธารณะ โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสำรวจภาคสนาม และการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม

1. **การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร** เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาของพื้นที่ศึกษา แผนพัฒนาและข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการนำเสนอข้อพิจารณาในการปรับปรุงภูมิทัศน์
 - 1) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือวิทยานิพนธ์ บทความวิชาการต่างๆ แผนพัฒนาจังหวัดนครปฐม 4 ปี แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี เทศบาลนครนครปฐม เทศบัญญัติเทศบาลนครนครปฐม พระราชบัญญัติโบราณสถาน ฯลฯ
 - 2) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะของเมืองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรม คุณภาพของพื้นที่สาธารณะเมืองที่ดี ฯลฯ
2. **การสำรวจภาคสนาม** เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ ได้แก่ รูปแบบของกิจกรรม และการกระจายตัวของการใช้งานพื้นที่ โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

- 1) แบ่งพื้นที่การสำรวจเป็น Quadrant (ภาพ 4) ทำการกำหนดจุดของการสังเกตการณ์ทั้งหมด 10 จุด ในตำแหน่งที่สามารถเห็นกิจกรรมบริเวณพื้นที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

ภาพ 4 แสดงการแบ่งพื้นที่สังเกตการณ์

- 2) กำหนดช่วงเวลาในการบันทึกข้อมูลสำหรับการทำผังบันทึกพฤติกรรมการใช้พื้นที่ ในรอบ 4 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 06.00-22.00น. โดยทำการจัดกลุ่มชุดข้อมูลเป็น 4 ชุด คือ ช่วงเช้า (06.00-10.00น.) ช่วงเที่ยง (10.00-14.00น.) ช่วงเย็น (14.00-18.00น.) และช่วงกลางคืน (18.00-22.00น.)
 - 3) ทำการสังเกตรูปแบบของกิจกรรม และการกระจายตัวของการใช้งานภายในพื้นที่ศึกษา โดยทำการจดบันทึกข้อมูลลงในผังสังเกตการณ์ พร้อมทั้งใช้กราฟฟิกแสดงตำแหน่งที่มีการใช้งาน
 - 4) ประมวลผลข้อมูลจากการสังเกตการณ์ข้างต้น ด้วยการซ้อนทับของชุดข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลสรุปเป็นผังการสังเกตการณ์ เพื่อใช้วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้งานในพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ ในปัจจุบัน
3. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่ของผู้ใช้งานในปัจจุบัน โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้
 - 1) กำหนดข้อมูลของแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้งาน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และที่อยู่ปัจจุบัน ส่วนที่สองคือ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ ได้แก่ ความถี่ในการมาใช้งานพื้นที่ ระยะเวลาที่ใช้พื้นที่ รูปแบบกิจกรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้พื้นที่และไม่ใช้พื้นที่อื่นในการทำกิจกรรม และรูปแบบกิจกรรมอะไรบ้างที่ควรเพิ่มเติมในพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์
 - 2) กำหนดจำนวนของแบบสอบถามทั้งหมด 200 ชุด และกำหนดพื้นที่สำหรับการแจกแบบสอบถาม Quadrant ละ 50 ชุด และกำหนดช่วงเวลาสำหรับการสัมภาษณ์ ในรอบ 4 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 06.00-22.00น. โดยทำการจัดกลุ่มชุดข้อมูลเป็น 4 ชุด คือ ช่วงเช้า (06.00-10.00น.) ช่วงเที่ยง (10.00-14.00น.) ช่วงเย็น (14.00-18.00น.) และช่วงกลางคืน (18.00-22.00น.)
 - 3) ทำการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานในแต่ละพื้นที่ศึกษา โดยทำการจดบันทึกข้อมูลในแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์

- 4) ประมวลผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้างต้น เพื่อใช้วิเคราะห์ลักษณะของผู้ใช้งาน พฤติกรรมการใช้งาน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้พื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ในปัจจุบัน

ผลการวิจัย

1.ผลการสำรวจภาคสนาม จากการสังเกตพฤติกรรมการใช้พื้นที่ ได้แก่ รูปแบบของกิจกรรม และการกระจายตัวของการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ มีผลการศึกษาดังนี้

1.1 รูปแบบของกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมภายในพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ (Passive Recreation) และกิจกรรมออกกำลังกาย (Active Recreation)

พื้นที่ศึกษาที่ 1 (บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) รูปแบบของกิจกรรมมีดังนี้

- กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ กิจกรรมนอนพักผ่อน สวดมนต์ไหว้พระ อ่านหนังสือ พบปะพูดคุยกัน นั่งรับประทานอาหาร นั่งพักผ่อน ให้อาหารปลา ซื้อขายสินค้า และเดินเล่น
- กิจกรรมออกกำลังกาย ได้แก่ กิจกรรมวิ่งออกกำลังกาย ชี่กง ไทเก็ก จำไม้พลอง เดินแอโรบิค เล่นอุปกรณ์เครื่องเล่น และปั่นจักรยาน (ภาพ 5)

ภาพ 5 แสดงกิจกรรมการใช้พื้นที่ภายในพื้นที่ศึกษาที่ 1

พื้นที่ศึกษาที่ 2 (บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) รูปแบบของกิจกรรมมีดังนี้

- กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ กิจกรรมนอนพักผ่อน สวดมนต์ไหว้พระ อ่านหนังสือ พบปะพูดคุยกัน นั่งรับประทานอาหาร นั่งพักผ่อน ซื้อขายสินค้า และเดินเล่น
- กิจกรรมออกกำลังกาย ได้แก่ กิจกรรมวิ่งออกกำลังกาย ชี่กง ไทเก็ก จำไม้พลอง เล่นอุปกรณ์เครื่องเล่น และปั่นจักรยาน (ภาพ 6)

ภาพ 6 แสดงกิจกรรมการใช้พื้นที่ภายในพื้นที่ศึกษาที่ 2

พื้นที่ศึกษาที่ 3 (บริเวณทิศตะวันออกเฉียงใต้) รูปแบบของกิจกรรมมีดังนี้

- กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ กิจกรรมนอนพักผ่อน สวดมนต์ไหว้พระ อ่านหนังสือ พบปะพูดคุยกัน นั่งรับประทานอาหาร นั่งพักผ่อน ให้อาหารปลา เล่นหมากรุก เข้าพระ ซื้อมะขาม และเดินเล่น
- กิจกรรมออกกำลังกาย ได้แก่ กิจกรรมวิ่งออกกำลังกาย ปั่นจักรยาน และเตะฟุตบอล (ภาพ 7)

ภาพ 7 แสดงกิจกรรมการใช้พื้นที่ภายในพื้นที่ศึกษาที่ 3

พื้นที่ศึกษาที่ 4 (บริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้) รูปแบบของกิจกรรมมีดังนี้

- กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ กิจกรรมนอนพักผ่อน สวดมนต์ไหว้พระ อ่านหนังสือ พบปะพูดคุยกัน นั่งรับประทานอาหาร นั่งพักผ่อน ซื้อมะขาม และเดินเล่น
- กิจกรรมออกกำลังกาย ได้แก่ กิจกรรมวิ่งออกกำลังกาย ปั่นจักรยาน และเตะฟุตบอล (ภาพ 8)

ภาพ 8 แสดงกิจกรรมการใช้พื้นที่ภายในพื้นที่ศึกษาที่ 4

ตาราง 1 แสดงกิจกรรมการใช้พื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์

พื้นที่ศึกษา		พื้นที่ศึกษาที่ 1	พื้นที่ศึกษาที่ 2	พื้นที่ศึกษาที่ 3	พื้นที่ศึกษาที่ 4	ผลรวมของแต่ละกิจกรรม	ผลรวมของกิจกรรม
รูปแบบกิจกรรม	พื้นที่ศึกษา	1	2	3	4		
	กิจกรรมPASSIVE (%)						
	นอนพักผ่อน	0.27	0.09	0.07	0.02	0.45	91.86 %
	สวดมนต์ไหว้พระ	1.38	0.54	0.08	0.03	2.03	
	อ่านหนังสือ	0.22	0.18	0.09	0.05	0.54	
	พบปะพูดคุยกัน	6.95	4.86	4.03	3.52	19.36	
	นั่งรับประทานอาหาร	0.13	0.24	2.41	6.01	8.79	
	นั่งพักผ่อน	4.28	1.92	1.40	0.76	8.36	
	ให้อาหารปลา	0.16	-	0.31	-	0.47	
	เล่นหมากรุก	-	-	2.51	-	2.51	

	เข้าพระ	-	-	4.37	-	4.37	
	ซื้อขายสินค้า	1.34	2.58	1.28	10.87	16.07	
	เดินเล่น	8.98	7.58	5.61	6.74	28.91	
กิจกรรมACTIVE (%)	วิ่งออกกำลังกาย	1.14	0.87	0.96	0.75	3.72	8.14 %
	ขี่กิ้ง ไทเก็ก รำไม้พลอง	0.36	0.89	-	-	1.25	
	เต้นแอโรบิค	0.28	-	-	-	0.28	
	เล่นอุปกรณ์เครื่องเล่น	1.12	0.36	-	-	1.48	
	ปั่นจักรยาน	0.27	0.18	0.27	0.14	0.86	
	เตะฟุตบอล	-	-	0.47	0.08	0.55	

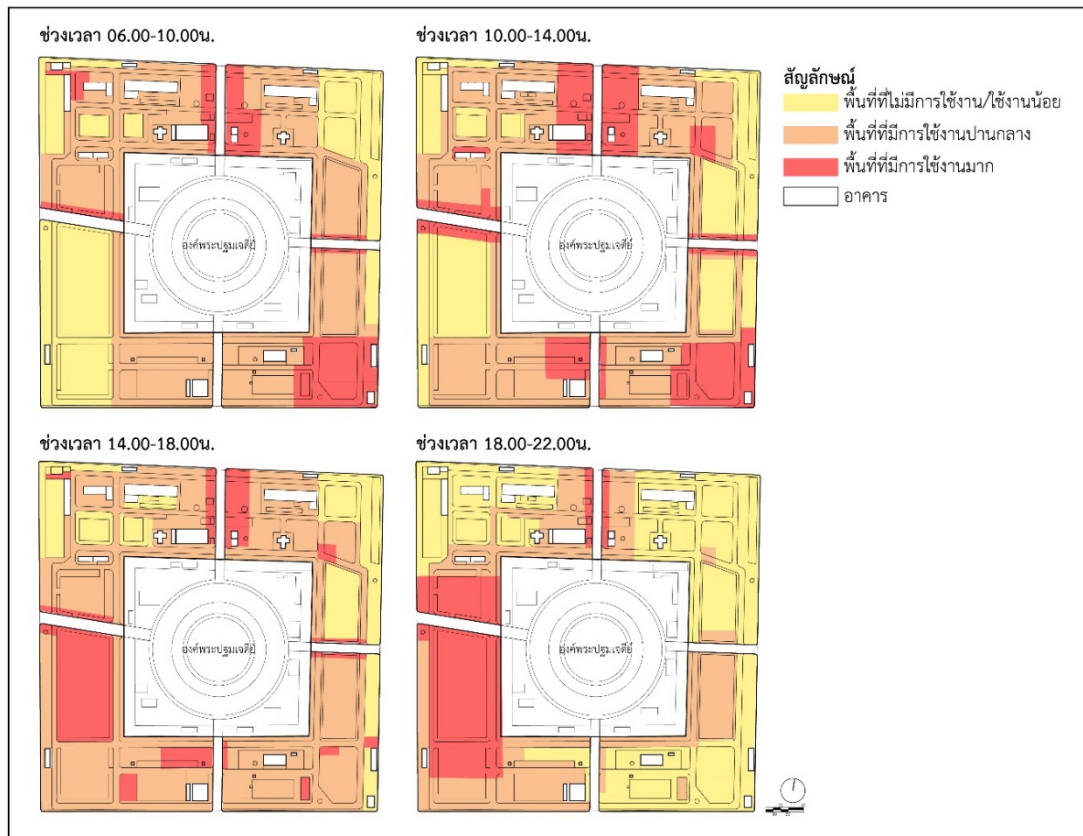
จากตาราง 1 สรุปได้ว่ารูปแบบกิจกรรมการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่คือ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ (Passive Recreation) 91.86% และรองลงมาคือ กิจกรรมออกกำลังกาย (Active Recreation) 8.14%

- กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจที่มีการใช้งานสูงสุดคือ การเดินเล่น (28.91%) รองลงมาคือ การพบปะพูดคุยกัน (19.36%) ซื้อขายสินค้า (16.07%) นั่งรับประทานอาหาร (8.79%) นั่งพักผ่อน (8.36%) เข้าพระ (4.37%) เล่นหมากรุก (2.51%) สวดมนต์ ไหว้พระ (2.03%) อ่านหนังสือ (0.54%) ให้อาหารปลา (0.47%) และนอนพักผ่อน (0.45%) ตามลำดับ
- กิจกรรมออกกำลังกายที่มีการใช้งานสูงสุดคือ วิ่งออกกำลังกาย (3.72%) รองลงมาคือ เล่นอุปกรณ์เครื่องเล่น (1.48%) ขี่กิ้ง ไทเก็ก รำไม้พลอง (1.25%) ปั่นจักรยาน (0.86%) เตะฟุตบอล (0.55%) และเต้นแอโรบิค (0.28 %) ตามลำดับ

1.2 การกระจายตัวของการใช้งานพื้นที่ จากการสังเกตการกระจายตัวของการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ในวันธรรมดา (วันจันทร์-วันศุกร์) และวันหยุด (วันเสาร์-วันอาทิตย์) ประมวลผลด้วยการซ้อนทับของชุดข้อมูล มีผลการศึกษาดังนี้

จากการสังเกตการกระจายตัวของการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ (ภาพ 9) สรุปได้ว่า

- **พื้นที่ที่มีการใช้งานมาก** คือ บริเวณพื้นที่ลานโล่งที่มีลักษณะพื้นผิวของวัสดุเป็นพื้นลาดแข็ง มีการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมที่ชัดเจน เช่น พื้นที่เล่นอุปกรณ์กีฬาและพื้นที่นั่งหน้าศูนย์แพทย์ (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) พื้นที่สนามพระเครื่อง (ทิศตะวันออกเฉียงใต้) พื้นที่สนามร้านค้าภาคกลางคืน (ทิศตะวันตก) เป็นต้น และบริเวณพื้นที่ใกล้กับประตูทางเข้าหลัก มีที่นั่งสำหรับพักผ่อน เช่น พื้นที่บริเวณประตูทางด้านทิศเหนือ และทิศใต้ เป็นต้น
- **พื้นที่ที่มีการใช้งานน้อย** คือ บริเวณพื้นที่ที่เป็นสวนมีการปลูกต้นไม้หนาที่บทำให้ไม่สามารถใช้พื้นที่ได้ต้นไม้ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น พื้นที่สวนสุขภาพ และสวนปามหาวัน (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) เป็นต้น พื้นที่ลานสนามหญ้า เช่น พื้นที่สนามคลี และสนามดนตรี (ทิศตะวันออก) และบริเวณพื้นที่ที่มีลักษณะแคบเป็นแนวยาว ไม่มีการกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน เช่น พื้นที่รอบๆที่ติดกับกำแพงแก้วชั้นนอก เป็นต้น

ภาพ 9 แสดงการกระจายตัวของผู้ใช้งานวันธรรมดาและวันหยุด

2. ผลการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานพื้นที่ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้งาน และข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ มีผลการศึกษาดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้งาน

- 1) เพศที่มาใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ เพศชาย (61%) รองลงมาคือ เพศหญิง (39%)
- 2) อายุที่มาใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ อายุ 26-40 ปี (47%) รองลงมาคือ อายุ 41-60 ปี (27%) อายุมากกว่า 60 ปี (14%) อายุ 15-25 ปี (10%) และอายุน้อยกว่า 15 ปี (2%) ตามลำดับ
- 3) อาชีพที่มาใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ ค้าขาย (29%) รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป (14%) ว่างานและเกษียณอายุ (13%) เจ้าของกิจการ (12%) นักเรียนและนักศึกษา (11%) พนักงานบริษัทเอกชน (10%) รับราชการ (7%) อื่นๆ (3%) ได้แก่ อาชีพทำสวน และคนไร้บ้าน (1%) ตามลำดับ
- 4) ที่อยู่ที่มาใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ อำเภอเมืองนครปฐม จ.นครปฐม (71%) รองลงมาคือ อำเภออื่นๆ จ.นครปฐม (18%) เช่น อำเภอสามปราชญ์ อำเภอดอนตูม เป็นต้น และจังหวัดอื่นๆ (11%) เช่น กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดตรัง เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้งานพื้นที่ สรุปได้ว่าพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์กลุ่มผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย โดยมีอายุประมาณ 26-40 ปี ประกอบอาชีพค้าขาย และเป็นคนชุมชนเมืองนครปฐมซึ่งอยู่ใกล้กับพื้นที่ศึกษา

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่

- 1) ความถี่ในการมาใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ ทุกวัน (56%) รองลงมาคือ สัปดาห์ละครั้ง (22%) อื่นๆ (9%) ได้แก่ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ เดือนละครั้ง (8%) 6 เดือนครั้ง (4%) และปีละครั้ง (1%) ตามลำดับ
- 2) ระยะเวลาที่ใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ 30 นาที-1 ชั่วโมง (40%) รองลงมาคือ มากกว่า 1 ชั่วโมง-3 ชั่วโมง (31%) มากกว่า 3 ชั่วโมงขึ้นไป (12%) มากกว่า 3 ชั่วโมง-5 ชั่วโมง (9%) และน้อยกว่า 30 นาที (8%) ตามลำดับ

- 3) รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในพื้นที่สูงสุดคือ พบปะพูดคุยกัน (27%) รองลงมาคือ นั่งพักผ่อน (20%) นั่งรับประทานอาหาร (14%) เดินเล่น (10%) อื่นๆ (8%) ได้แก่ ซื้อขายสินค้า วึ่งออกกำลังกาย (6%) เตะฟุตบอล (4%) (อ่านหนังสือ (2%) สวดมนต์ ไหว้พระ (2%) ชั่งกั ไทเก็ก รำไม้พลอง (2%) ปั่นจักรยาน (2%) เข้าพระ (1%) เดินแอโรบิค (1%) และเล่นอุปกรณ์เครื่องเล่น (1%) ตามลำดับ
- 4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ บรรยากาศที่ร่มรื่น (32%) รองลงมาคือ การเข้าถึงง่าย (23%) มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมที่น่าสนใจ (17%) มีความปลอดภัย (13%) อื่นๆ (12%) ได้แก่ มีบรรยากาศที่เงียบสงบ มีมุมมองทัศนียภาพที่สวยงาม (2%) และใกล้กับตำแหน่งที่จอดรถ (1%) ตามลำดับ
- 5) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่ใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ ไม่มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมที่น่าสนใจ (25%) รองลงมาคือ ไม่มีความปลอดภัย (24%) ไม่มีบรรยากาศที่ร่มรื่น (17%) การเข้าถึงยาก (16%) ใกล้กับตำแหน่งที่จอดรถ (9%) อื่นๆ (7%) ได้แก่ ไม่มีบรรยากาศที่เงียบสงบ และไม่มีมุมมองทัศนียภาพที่สวยงาม (2%) ตามลำดับ
- 6) รูปแบบกิจกรรมอะไรบ้างที่ควรเพิ่มเติมในพื้นที่ เช่น สนามเด็กเล่น และพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมของเด็ก มีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม เช่น คอนเสิร์ต งานแสดงดนตรี เป็นต้น พื้นที่อุปกรณ์กีฬาสำหรับวัยรุ่น และร้านค้าสำหรับชายของที่ระลึก เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่ สรุปได้ว่าลักษณะการใช้พื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะมีการใช้พื้นที่เป็นประจำทุกวัน ระยะเวลาที่ใช้งานคือ ประมาณ 30 นาที-1 ชั่วโมง รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในพื้นที่สูงสุดคือ พบปะพูดคุยกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ บรรยากาศที่ร่มรื่น ได้แก่ พื้นที่ที่มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา แต่ไม่ปลูกหนาแน่นทำให้สามารถใช้พื้นที่ได้ต้นไม้ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น นั่งพักผ่อน และพบปะพูดคุยกัน เป็นต้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่ใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ ไม่มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมที่น่าสนใจ

บทวิเคราะห์

จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ในปัจจุบันทั้งจากการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานพื้นที่ นำไปสู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้พื้นที่กับงานภูมิสถาปัตยกรรมได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้พื้นที่สัมพันธ์กับรูปแบบภูมิสถาปัตยกรรม จากการสังเกตพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์กับงานภูมิสถาปัตยกรรมพบว่า พื้นที่ที่มีการใช้งานหนาแน่นมากจะเป็นบริเวณที่มีองค์ประกอบของต้นไม้ใหญ่ทำให้เกิดบรรยากาศที่ร่มรื่น ลักษณะพื้นผิวของวัสดุเป็นพื้นลาดแข็ง เช่น คอนกรีต บล็อกปูพื้น เป็นต้น (ภาพ 10) องค์ประกอบอื่นๆ ที่ทำให้มีการใช้งานหนาแน่นคือ ที่นั่งพักผ่อน เป็นต้น เมื่อทำการเปรียบเทียบกับบริเวณสวนทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีต้นไม้ใหญ่ปกคลุมหนาแน่น ลักษณะของพื้นผิวเป็นดินและบริเวณสนามหญ้าด้านทิศตะวันออก ลักษณะของพื้นผิวเป็นหญ้าปูเต็มพื้นที่ ทั้ง 2 บริเวณนี้มีการใช้งานหนาแน่นน้อย

วิเคราะห์ได้ว่าคนที่มาใช้งานในพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์มีความต้องการพื้นที่ลักษณะพื้นผิวที่เป็นพื้นลาดแข็ง แต่ยังคงมีความต้องการบรรยากาศที่ร่มรื่นสำหรับใช้ในการทำกิจกรรม

2. พฤติกรรมการใช้พื้นที่สัมพันธ์กับมุมมอง จากการสังเกตพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์กับมุมมองพบว่า พื้นที่ที่มีการใช้งานหนาแน่นมากจะเป็นพื้นที่เปิดโล่งสามารถมองเห็นกิจกรรมได้อย่างชัดเจน เช่น พื้นที่ร้านค้าด้านทิศใต้ (ภาพ 11) และสนามร้านค้าภาคกลางคืนด้านทิศตะวันตก (ภาพ 12) เป็นต้น เมื่อทำการเปรียบเทียบกับพื้นที่บ่อโรงสูบน้ำด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการบดบังมุมมองจากอาคาร และต้นไม้ที่หนาแน่น (ภาพ 13) และพื้นที่ติดกับคลองเจดีย์บูชาด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการบดบังมุมมองจากร้านค้าต่างๆ (ภาพ 14) ทั้ง 2 บริเวณนี้มีการใช้งานหนาแน่นน้อย

ภาพ 10 แสดงความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่กับรูปแบบภูมิสถาปัตยกรรม

วิเคราะห์ได้ว่าคนที่มาใช้งานในพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์มีความต้องการพื้นที่เปิดโล่งสามารถมองเห็นกิจกรรมได้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีความปลอดภัยสำหรับการทำกิจกรรม

ภาพ 11 แสดงบริเวณพื้นที่เปิดโล่งที่สะดวก
(ที่มา: รูปภาพจากการสำรวจ วันที่ 12 สิงหาคม 2560)

ภาพ 12 แสดงบริเวณพื้นที่เปิดโล่งที่สะดวก
(ที่มา: รูปภาพจากการสำรวจ วันที่ 9 ธันวาคม 2560)

ภาพ 13 แสดงบริเวณพื้นที่ที่ถูกบดบังมุมมองภูมิทัศน์จากต้นไม้
(ที่มา: รูปภาพจากการสำรวจ วันที่ 17 ธันวาคม 2560)

ภาพ 14 แสดงบริเวณพื้นที่ที่ถูกบดบังมุมมองภูมิทัศน์จากร้านค้า
(ที่มา: รูปภาพจากการสำรวจ วันที่ 9 ธันวาคม 2560)

3. พฤติกรรมการใช้พื้นที่สัมพันธ์กับการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมในพื้นที่ จากการสังเกตพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์กับการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมพบว่า พื้นที่ที่มีการใช้งานหนาแน่นมากจะเป็นพื้นที่ที่มีการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมที่ชัดเจน เช่น พื้นที่สำหรับสนามพระเครื่อง พื้นที่สำหรับร้านค้า เป็นต้น เมื่อทำการเปรียบเทียบกับพื้นที่ลานข้างต้นโพธิ์ด้านทิศเหนือ (ภาพ 15) และบริเวณแนวรั้วที่ติดกับกำแพงแก้วชั้นนอก (ภาพ 16) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่มีการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมที่ชัดเจน มีลักษณะพื้นผิวของวัสดุเป็นพื้นลาดแข็ง และมีต้นไม้ใหญ่ปลูกเป็นแนวยาวทั้ง 2 บริเวณนี้มีการใช้งานหนาแน่นน้อย การออกแบบพื้นที่ที่มีขอบเขตของกิจกรรมที่ไม่ชัดเจน ได้แก่ พื้นที่แคบเป็นแนวยาวมีพื้นผิวของวัสดุที่เหมือนกัน พื้นที่ลานที่มีการปลูกต้นไม้ที่ไม่แตกต่างกับต้นไม้ของแนวถนน เช่น มีการปลูกต้นไม้ชนิดเดียวกันหรือมีลักษณะทรงพุ่ม และความสูงที่ใกล้เคียงกัน เป็นต้น และพื้นที่ที่ไม่มีความแตกต่างของระดับระหว่างทางสัญจรรถยนต์กับพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม การออกแบบพื้นที่เหล่านี้จะนำไปสู่การใช้งานที่ผิดประเภท เช่น การนำไปใช้เป็นพื้นที่จอดรถ ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยภายในพื้นที่และการนำไปใช้ทำกิจกรรมอื่นๆที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

วิเคราะห์ได้ว่าคนที่มาใช้งานในพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์มีความต้องการพื้นที่ที่มีการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมที่ชัดเจน โดยมีการออกแบบพื้นที่ที่สร้างความแตกต่างทางด้านองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรม

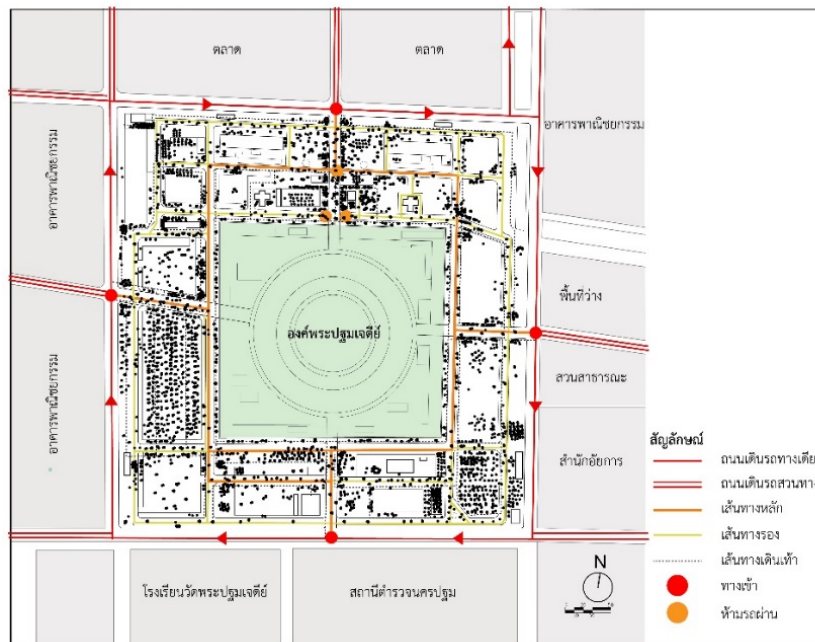
ภาพ 15 แสดงบริเวณพื้นที่ลานโพธิ์ด้านทิศเหนือ
(ที่มา: รูปถ่ายจากการสำรวจ วันที่ 13 ธันวาคม 2560)

ภาพ 16 แสดงแนวรั้วที่ติดกับกำแพงแก้วชั้นนอกด้านทิศตะวันออก
(ที่มา: รูปถ่ายจากการสำรวจ วันที่ 6 ตุลาคม 2560)

4. พฤติกรรมการใช้พื้นที่สัมพันธ์กับการสัญจรและเชื่อมต่อกิจกรรม จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์กับการสัญจรและการเชื่อมต่อกิจกรรมพบว่า พื้นที่ที่มีการใช้งานหนาแน่นมากจะเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัยจากเส้นทางรถยนต์ (ภาพ 17) มีการเข้าถึงที่ง่าย มีกิจกรรมที่หลากหลายสามารถเชื่อมต่อกิจกรรมได้ด้วยการเดินเท้า เมื่อเปรียบเทียบสถานที่สำหรับทำกิจกรรมการวิ่งออกกำลังกายผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่ถนนด้านที่ติดกับกำแพงแก้วชั้นนอกมากกว่าพื้นที่ถนนที่ติดกับกำแพงแก้วชั้นใน เนื่องจากมีปริมาณของการสัญจรทางรถยนต์ที่น้อยกว่า การออกแบบเส้นทางที่ไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้งานพื้นที่ และนำไปสู่การใช้งานพื้นที่ที่ผิดประเภท เช่น พื้นที่สำหรับการเดินเล่นพักผ่อนแต่ถูกนำมาใช้เป็นพื้นที่วิ่งออกกำลังกาย เป็นต้น

วิเคราะห์ได้ว่าคนที่มาใช้งานในพื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์มีความต้องการพื้นที่ที่มีความชัดเจนของเส้นทาง การสัญจรทั้งทางรถยนต์ รถจักรยานยนต์ จักรยานและทางเดินเท้า ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องและปลอดภัย มีการเข้าถึงที่ง่าย มีกิจกรรมที่หลากหลายที่สามารถดึงดูดให้ไปใช้งานได้ มีการออกแบบที่คำนึงถึงการเชื่อมต่อของพื้นที่ เช่น การเชื่อมต่อด้วยพื้นที่กิจกรรม การเชื่อมต่อด้วยร้านค้าและการเชื่อมต่อด้วยแนวต้นไม้ เป็นต้น

ภาพ 17 ผังแสดงความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่กับการสัญจร

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้พื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์ส่วนใหญ่มีรูปแบบกิจกรรมคือ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ โดยการกระจายตัวของการใช้งานจะหนาแน่นบริเวณพื้นที่ลานโล่งที่มีลักษณะพื้นผิวของวัสดุเป็นพื้นลาดแข็ง มีการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมที่ชัดเจน เช่น พื้นที่สำหรับออกกำลังกาย พื้นที่สำหรับร้านค้า เป็นต้น และบริเวณพื้นที่ใกล้กับประตูทางเข้าหลัก (ประตูทางด้านทิศเหนือและทิศใต้) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานพื้นที่สูงสุดคือ บรรยากาศที่ร่มรื่น ได้แก่ พื้นที่ที่มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา แต่ไม่ปลูกหนาแน่นเกินไปทำให้สามารถใช้พื้นที่ได้ต้นไม้ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น นั่งพักผ่อนและพบปะพูดคุยกัน เป็นต้น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้พื้นที่กับงานภูมิสถาปัตยกรรมแสดงให้เห็นว่า การออกแบบพื้นที่สาธารณะเมืองให้ตอบสนองต่อพฤติกรรมการใช้งานนั้น ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงคือ 1) ปัจจัยด้านรูปแบบภูมิสถาปัตยกรรม 2) ปัจจัยด้านมุมมอง 3) ปัจจัยด้านการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมในพื้นที่ 4) ปัจจัยด้านการสัญจรและการเชื่อมต่อกิจกรรม ซึ่งการออกแบบที่คำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้จะทำให้เกิดคุณภาพของพื้นที่สาธารณะเมืองที่ดี ที่สามารถดึงดูดการใช้งานพื้นที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ช่วยลดปัญหาพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างและไม่มีการใช้งาน ที่อาจก่อให้เกิดการใช้งานที่ไม่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานและการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้พื้นที่รอบองค์พระปฐมเจดีย์สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. **ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน** พื้นที่พุทธพาณิชย์มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงควรมีการกำหนดพื้นที่สำหรับเปิดมุมมองสู่องค์พระ กำหนดทิศทางการพัฒนาและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม
2. **ด้านการจัดการ** ควรมีการวางแผนการจัดการดูแลรักษาภายในพื้นที่ มีการวางผังตำแหน่งการจอดรถและเส้นทางสัญจรอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งมีป้ายบอกทางในบริเวณพื้นที่ที่สำคัญ เช่น บริเวณทางสัญจรและบริเวณจุดเชื่อมต่อของกิจกรรม เป็นต้น
3. **ด้านภูมิสถาปัตยกรรม** ควรมีการเพิ่มองค์ประกอบต่างๆทางภูมิทัศน์ เช่น การเพิ่มที่นั่งพักผ่อนสำหรับการใช้งานแบบเดี่ยว และแบบกลุ่ม การปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่นมากขึ้น และการเพิ่มแสงสว่างในบางพื้นที่ให้เพียงพอในช่วงเวลากลางคืน เป็นต้น ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรมการใช้งาน เช่น พื้นที่ออกกำลังกายที่เดิมใช้เป็นบลิทอปพื้นควรเปลี่ยนเป็นพื้นคอนกรีตที่มีพื้นผิวที่เรียบ เพื่อความปลอดภัยในการทำกิจกรรม เป็นต้น

บรรณานุกรม

Carmona, M., et al. *Public Places Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design*.

2nded. Boston: Architectural Press, 2010.

Whyte, W.H. *The Social Life of Small Urban Spaces*. Washington, D.C.: Conservation Foundation, 1980.

ปิยนถ บุญนาถ, วัฒนะ บุญจับ และ นววรรณ วุฒฑะกุล. **พระมหากษัตริย์คุณและพระกรุณาธิคุณใน
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริ
โสภาพัฒนาดีต่อนครแห่งพระปฐมเจดีย์** พิมพ์ครั้งที่1. กาญจนบุรี: สำนักพิมพ์ธรรมเมธิ, 2555.

วิมลสิทธิ หรยางกูร. **พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม: มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและวางแผน.**
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.